

Jäätmeseaduse jt seaduste muutmise seaduse väljatöötamiskavatsus

KLIIMAMINISTEERIUM

Ivo Jaanisoo
elukeskkonna ja ringmajanduse asekancler
10.01.2024

Koalitsioonilepe 2023-27

- + Digitaliseerime jäätmemajanduse, et tagada kontroll jäätmevoogude üle
- + Jõustame „saastaja maksab“ printsiibi
- + Loomesime inimestest lähtuvad jäätmete sorteerimislahendused
- + Tõhustame pakendijäätmete tootjavastutuse süsteemi toimimist ning seame müügipakendi ringlussevõtule eraldi sihtmäära
- + Ringmajanduse teekaardis seame suunad Eesti ringmajanduse arenguks (sh ringlussevõtu võimalused) üheskoos riigi, omavalitsuste, vabakonna ja ettevõtjatega
- + Maksustame pakendite ja plasti kasutamist eesmärgiga vähendada pakendijäätmete teket

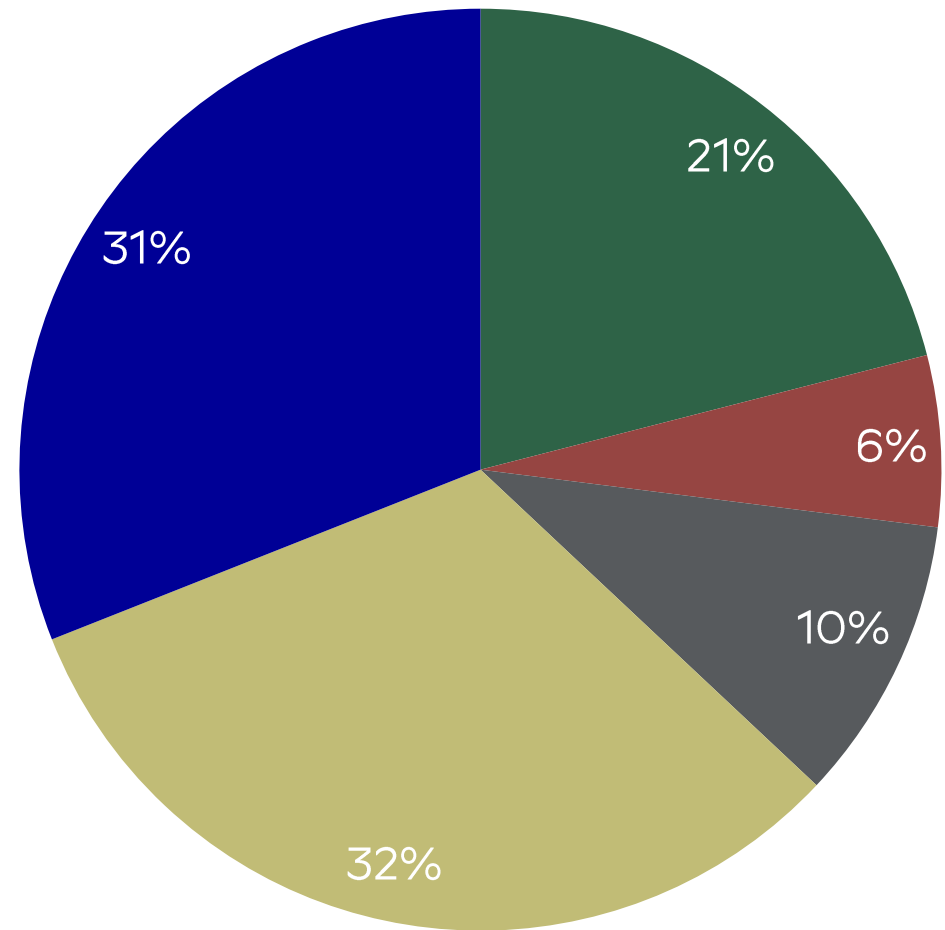

Probleemid, mida lahendada

- + Väärtusliku ressursi raiskamine
- + Ei teki töökohti ringlussevõtu tööstusesse
- + Umbes 20M€ a riigieelarve kulu (ringlussevõtmata plasti omavahendi tasu EL-le)
- + Võimalik trahv rahvusvahelise kokkuleppe rikkumisest
- + Me ei kasuta ajutise välisrahastuse võimendust ära valdkonna terviklikuks kaasajastamiseks
- + Olmejäätmete käitlus ei saa eeskujuks teistele jäätmeliikidele
- + Kannatab Eesti majandus ja puhas elukeskkond

Segaolme- jätmete koostis

- Muud jätmed
- Tekstiil ja rõivad
- Vanapaber
- Biojätmed
- Pakendijätmed

2020.a valminud üleriigilise sortimisuuringu alusel (kaalu järgi)

- + 49% olmejäätmetest põletati energia saamiseks
- + 20,5% olmejäätmetest ladestati prügilates
- + 30,5% olmejäätmetest võeti materjalina ringlusse

*2021. a mõõtmistulemused

Jäätmereform - mida see meile annab?

1

Üleminek ringmajandusele

Jäätmereformi tulemusena suureneb jäätmetes sisalduva materjali ringlussevõtt ja väheneb olmejäätmete jõudmine lru põletustehasesse või prügilasse ladestamisele.

2

Ettevõtete konkurentsivõime

Jäätmetes sisalduva ressursi parem kättesaadavus, kasutusvõimaluste laienemine ja teisese toorme kasutamisega kohanemine aitavad kaasa Eesti ettevõtete konkurentsipüsimisele.

3

Puhas elukeskkond

Jäätmereformi tulemusena tagatakse elanikele mugavamad võimalused jäätme üleandmiseks. Tänu sellele väheneb jäätmeteke ning nende tahtlik või tahtmatu keskkonda sattumine.

Regulatsiooni eellugu

Varasemad olmejäätmete korraldust tervikuna lahendavad eelnõud

Erinevatel põhjustel on jäänud rakendamata

Maailmapanga jäätmevaldkonna analüüs 2020-2021

Eesti jäätmevaldkonna tervikanalüüs, kättesaadav [Kliim veebilehel](#)

Uue riigi jäätmekava koostamine 2021-2023

[Riigi jäätmekava 2022-2028 eelnõus](#) on käsitletud enamikke teemasid, millele keskendutakse ka VTK-s

Euroopa Komisjoni varajase hoiatuse aruanne 2023

Euroopa Komisjon [tuvastas](#), et on oht, et Eesti ei saavuta 2025.a olmejäätmete ringlussevõtu sihtarvu

Väljatöötamiskavatsuse (VTK) mustand

Varasema tegevuse põhjal koostatud esmane VTK

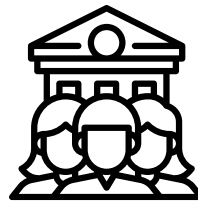
Kohaliku omavalitsuse võimestamine

Probleem

Hajutatud vastutus ringlussevõtu sihtarvu täitmise eest.

Rahaliste vahendite nappus jäätmehoolduse paremaks korraldamiseks

KOVidel vähene motivatsioon korraldada jäätmete vedu ja käitlust ringselt.

Eesmärk

Olmejäätmete liigiti kogumise ja ringlussevõtu suurendamine elanikele mugavama ja kvaliteetsema teenuse pakkumise abil.

Muudatused

- 1 Ringlussevõtu sihtarvu kehtestamine KOVidele (sh käitlushanked)
- 2 Jäätmetasu küsimise õigus/kohustus
- 3 KOV jäätmehooldusteenuse tingimused

Pakendite vähendamine ja ringlus

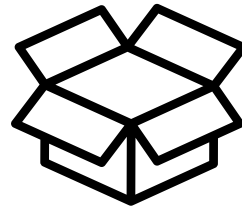
Probleem

Pakendite kogumine avalike konteineritega ei ole efektiivne ja suur osa pakenditest ei jõua ringlusse.

Suur osa turule lastavates pakenditest ei ole ringlusse võetavad.

Eesmärk

Muudatuste eesmärk on vähendada pakendijäätmete teket, sealjuures vähendada selliste pakendite turule laskmist, mille ringlussevõtt on võimatu või väga kulukas, ning suurendada pakendijäätmete liigiti kogumist, sh eelkõige müügi pakendite osas.

Muudatused

- 1 Pakendijäätmete tekkekohalt kogumine
- 2 Müügi pakenditele sihtarvu kehtestamine
- 3 Pakendite turule laskmise tasu kehtestamine

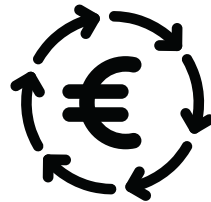
Õiglased käitlustasud

Probleem

Jäätmete ladestamine ja põletamine energia saamise eesmärgil on hetkel soodsam kui jäätmete ringlussevõtt.

Eesmärk

Muudatuste eesmärk on luua olukord, kus jäätmete ringlussevõtt on majanduslikult soodsam kui jäätmete prügilasse ladestamine või energiakasutuse eesmärgil põletamine.

Muudatused

1

Ladestustasu tõstmine

2

Olmejäätmete põletustasu või lru jäätmepõletustehase liitmine ELi heitmekaubandussüsteemiga

Andmed, läbipaistvus

Probleem

Jäätmevaldkonna andmed ei ole igal ajahetkel kättesaadavad, inimestel, KOVil ja riigil puudub ajakohane info.

Jäätmearuanded esitatakse riigile kuni 1,5-aastase viibega ning andmete õigsuse kontroll on väga töömahukas.

Eesmärk

Muudatuste eesmärk on tagada ajakohaste jäätmeandmete olemasolu ja parem kontroll jäätmevoogude üle ning suurendada sektori läbipaistvust ja usaldusväarsust.

Muudatused

1

Jäätmeandmete digitaliseerimine

2

Jäätmearuandluses toodud andmete suurem avalikustamine

KOV jäätmetasuga saab katta:

(pakenditega seotud kulud kannavad pakendiettevõtted)

- + **Kogumisvahendid.** Konteinerite ost/rent, biolagunevad kotid, vooderduskotid, süvamahutid, kompostrid.
- + **Kogumine ja vedu.** Jäätmevedu kliendi juurest, jäätmejaamadest, avalikest konteineritest, kogumisringid, jäätmejaamade opereerimine.
- + **Käitlus.** Järelsorteerimine, segaolmejäätmete ladestus või põletus, liigiti kogutud jäätmete ringlussevõtt, prügilajärelhoolduskulu.
- + **Investeeringud.** Olemasolevate rajatiste hooldus ja täiustamine, uute rajamine, sh jäätmejaamad, kompostimisväljakud, ringlusmajad.
- + **Teavitus ja järelevalve.** Juhised, kleebised, infotahvlid, üritused, valvekaamerad, PrügiBinGo vms.
- + **Muud seotud kulud.** Register, arveldamine, liikmemaks, uuringud, prügikoristus, toetused.

Jäätmetasus suurus on KOVi kätes

- + **SF 21+ taristu toetus.** Kogumisvahendite ja rajatiste kulud.
- + **KOVide ühised rajatised.** Nt kompostimisväljak, jäätmejaamade võrgustik.
- + **Ühised hanked.** Optimeeritud vedu ja käitlus, kogumisvahendite hanked
- + **Ühine teavitus.** Ühesugused juhendid, ühised kampaaniad.

Lähiaja toetused / investeeringud

+ **EL vahendid – kokku üle 135 mln €**

2021-2027 ringmajandus, ressursitõhusus ja jäätmekäitlus (SF) – 111 mln €

2021-2026 taaste- ja vastupidavusrahastu (RRF) – 24 mln €

EL ülesed - LIFE, Horisont, Innovatsioonifond

+ **EMP programm – 1,8 mln €**

Ringmajandusalane võimekus avalikus sektoris

+ **KIK keskkonnaprogramm (ringmajandus) – ca 0,5 mln €/aastas**

Jäätmed (nt jäätmeteke, kogumisringid)

Maapõu

Näide väikevallast

10 000 elanikuga kohalik omavalitsus, kus olmejäätmeid tekib 4000 tonni/a

1 Ringlussevõtu sihtarv

Ringlussevõtu sihtarv 55% tähendab, et vähemalt 2200 t olmejäätmeid tuleb suunata ringlusse. Selleks tuleb liigiti koguda vähemalt 65% ehk 2600 t olmejäätmeid.

2 Hanked

- Käitlusteenus eri liikidele, v.a pakendijäätmed
- Veohange (võib sisaldada ka kogumisringe)
- Vajadusel jäätmejaama haldusteenus, kogumisvahendid, rajatised jms.

3

Jäätmetasu

Kui on teada vajalikud tegevused ja nende maksumus, kinnitab KOV järgmise aasta jäätmetasu suuruse. Kogukulu jagatakse teenuste, jäätmeliikide ja -koguste alusel nii, et jäätmevaldajale kujuneb liigiti kogutud jäätmete üleandmine märgatavalt soodsamaks.

4

Majapidamine

Maksab jäätmetasu arve KOVile (kord kuus/kvartalis/aastas). Arvel on ära toodud liigiti kogutud ja liigiti kogumata jäätmete kuluread. Probleemide korral suhtleb oma KOVi või KOVi hangitud teenusepakkujaga. Kogumisvahendid ja juhendi saab KOVilt (konteiner, kotid). Kodu juurest veetakse ära 3-5 liiki, ülejäänud annab ära kogumisringil või viib ise KOV jäätmejaama.

Inimesele mugav jäätmehooldus

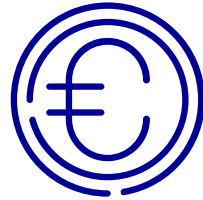
Kõik hinnas lähenemine

Inimene maksab ühe arve - oma KOVile. Hinna sees on pakendi- ja olme- jäätmete vedu, käitlus, kogumis- vahendid, juhendid jmt.

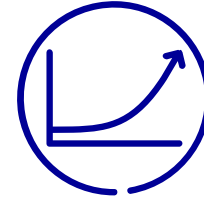
Üks kontakt

Jäätmete liigiti kogumist, arveid, veo korraldust, vabastusi jms puudutavatele küsimustele vastab inimene samast KOVist, KOVide ühendasutusest või hangitud partnerilt

Arvet saab ise mõjutada

Jäätmete liigiti kogumine on odavam kui liigiti kogumata jätmine.

KOVi huvi

KOVidele kehtestatakse sihtarv, mille saavutamiseks tuleb inimeste jaoks teha liigiti kogumine võimalikult lihtsaks.

Läbipaistvad hanked ja lepingud

KOV sõlmib kogutud jäätmete käitlemiseks lepingu, kus on määratud jäätmete sihtkoht ja käitluse tingimused (ei pea asuma samas KOVs).

Jäätmehoolduse kulud on inimese kätes

Vähenda jäätmeteket

Tekitades rohkem jäätmeid tuleb ka nende käitluse eest rohkem maksta. Osta vaid vajalikku, vali kvaliteetne kaup, anna teisele ringile, komposti.

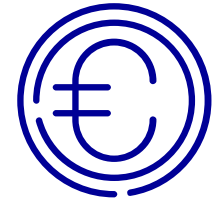
Kogu pakendid eraldi

Liigiti kogutud pakendijäätmete eest ei pea maksma. Pakendite käitluskulu on juba kauba hinna sees. Visates pakendid segaolmejäätmete hulka, maksad käitluse eest topelt.

Sorteeritavaid jäätmeid ära pane segaolmesse

Liigiti kogutud jäätmete äraandmine on mitu korda odavam kui segaolmejäätmete äraandmine. Jäätmeid liigiti kogudes tekib segaolmejäätmeid väga vähe.

Rohkem maksavad need, kes ei sorteeri

Jäätmeid hoolsalt liigiti kogudes maksad vähem jäätmetasu. Need kes liigiti ei kogu, maksavad kõrgemat jäätmetasu.